

Az orosz államerdőkről.

Közli: J. Lavotha Albert.

Az orosz pénzügyminiszterium erdészeti osztálya tavaly terjedelmes jelentést tett az 1881-ik évről közzé, mely a következő érdekesebb adatokat tartalmazza:

Az orosz pénzügyminiszterium alá rendelt összes erdők kiterjedése volt 1881-ben 134,721.459 h,
 1882-ben 134,316.673 h,
 vagyis az erdőterület egy év alatt 403.786
 hektárral kevesbedett. Ezen csökkenés kisebb részét az új felmérések alapján eszközölt helyesbítések idézték elő, míg a parasztbirtok rendezése folytán az erdőállomány tényleg 315.810 hektárral kevesbedett.

Az alsóbb erdészeti (erdőőri) személyzet létszáma az 1882-ik év január 1-én a következő volt:

656 vezető (conducteur),
2.537 erdőbiró,
14.981 erdész,
5.713 alerdész,
2.038 tűzör,
882 más szolgaszemélyzethez tartozó,
összesen 26.807.

A felsőbb erdészeti (erdőtiszt) személyzet létszáma 1186-ot tett ki; ezek között 749 vagyis 63⁰/₀ magasabb szakképzettségű, 190 vagyis 11⁰/₀ pedig a lisinszki erdészeti iskolában, vagy pedig a fennállott lipetcki, szokollowi és osztrowi vadász iskolákban nyerte kiképeztetését, a többi 21⁰/₀ szakképzettség nélkül, igen különböző fokú más előképzettséggel bir. — Ezen különböző képzettségi fokozat — jegyzi meg az ezen jelentést ismertető Szobitsewsky — nagy erkölcsi befolyással van, mi

különösen a fegyelmi vizsgálatokból tűnik ki. Általában ez irányban is javulás észlelhető, a mennyiben 1881-ben 38-an, míg 1866-ban 90-en állottak fegyelmi vizsgálat alatt.

Az erdőrendezőséghez be volt osztva 1 tanár, 4 felülvizsgáló, 5 főerdőmester, 2 erdőmester, 2 főerdész, 10 I-ső osztályu, 40 II-ik osztályu erdőbecslő, 29 főerdőőr, 90 földmérő. Dolgoztak 27 kormányzóságban; a tervbe vett 243.125 *h*-ből be lett fejezve 213.730 *h*, revideálva 194.110 *h*, revisió alatt áll 95.627 *h*. Napi dijak, munkabérek és műszerekért ki adtak 116.531 ezüst rubelt.

Az egész orosz birodalomban 1882. évi januárhó 1-éig 13,629.567 hektár erdőre voltak az üzemtervek elkészítve, 8,960.238 *h* pedig rendezés alatt állott.

A fahozam 1881-re 28,706.656 köbmétert tett ki, hektáronként átlagosan 0.2 *m*³. Természetesen az egyes kormányzóságok szerint igen különböző volt, így Archangelben hektáronként 0.04, Kurlandban 1.4, Podoliában 2.06, Moszkvában 4.75, Tulában 5.0. — A tűz által okozott károkat 498.385 ezüst rubelre becsülik.

A kihasználások csekély mérve miatt a gazdálkodás igen kiméletesnek mondható, hozzájárulván ehez az eléggé jó erdőőrzés és a sikeres felújítások. — Ez utóbbiakról hiányzik a részletesebb kimutatás s csak az van felemlítve, hogy

1356 *h* vetve

3669 *h* pedig ültetve

összesen tehát 5025 *h* lett mesterségesen beerdősítve.

Ezen terület 29 millió *m*³ fahozam mellett elenyésző csekélynek látszik. Azonban a fahozamnak csak 28.6 százaléka, tehát 8 millió köbméternél valamivel több lett tarvágás útján nyerve és terület szerint eladva, de még ezen mennyiséggel sincs arányban a fentebb kimutatott beerdősített terület. Figyelembe kell azonban venni, mondja Szobitsewzski,

hogy a mag és a csemeték magas ára, és a fának olcsósága miatt mesterséges felujtás csak ott alkalmaztatik, hol a természetes nem sikerül, már pedig ez az orosz erdőtalaj erőteljességénél fogva csak ritkán esik meg, kivált ott hol a legeltetés kellőleg korlátozva van.

Erdőművelésre kiadatott	279.677 ezüst rubel,
azonkívül mocsarak lecsapolására . .	236.164 „ „
összesen	515.841 ezüst rubel.

A műfa 20·3 százalékot tett ki, utóbbi években azonban tetemesen növekedik. Mig a fahozam 28·6 százaléka, tarvágás után nyeretett, addig 44·6⁰/₀ pontosan kijelölt területen 26·8 százalék pedig csak hozzávetőleg meghatározott területen lett szállalás után nyerve.

Az 1881-ben eladott fa becsértéke	11,202.156 ezüst rubel
volt, tényleg befolyt érte	11,861.756 „ „
vagyis	659.600 ezüst rubellel több.

Az erdők összes jövedelme a mellékhasznalatokkal együtt 13,463.655 ezüst rubel, v. az előirányzatnál 1,018.137-el több.

Az összes kiadás	6,305.479 ezüst rubel,
tehát tisztajövedelem	7,158.176 ezüst rubel.

Több kormányzóság területen a kiadások meghaladják a bevételeket így pl. Asztrakánban 17.511 ezüst rubellel, Jekaterinoszlawban 80.697-el, Minszkben 88.769-el stb. Ezen körülmény a déli kormányzóságokban hol a meglevő erdőket gondosan óvják és védik, indokolt, de a többiekben nem igen érthető.

1881-ben a lengyelországi erdők is a központi vezetés alá lettek rendelve. Ezen összesen 861.515 *h* kiterjedésű erdők részben államiak, részben pedig olyanok, melyek állami felügyelet alá tartoznak, mint a hitbizományi és hasonló termé-

szetű erdők, továbbá olyanok, melyek rendszeres gazdálkodás föltétele mellett részletfizetésekért eladtak, s azon erdők, a melyek a lengyel banknál zálogban vannak.

Az államerdőkre nézve már a 40-es években 20—30 évi időre az üzemtervek fel voltak állítva, de ezek letelte után azok nélkül gazdálkodtak, illetőleg az erdőterület 36 százalékában az eddigi mérvben folytatták a kihasználásokat, a többiben pedig igen leszállították részben pedig egészen betiltották. A nép mely ily módon faszükségletét nem fedezhette, lopáshoz folyamodott, mely olyannyira elterjedt, hogy 1881-ben a lopott és behajtott fa értéke 101.096 ezüst rubelre rugott, vagyis a bruttó-jövedelem 100% -ra; az összes jövedelem 1,055.710 ezüst rubel, a kiadás 225.284 „ „ tiszta jövedelem 830.426 ezüst rubel, vagyis hektáronként 1 ezüst rubel. Ezen számok azonban nem adják a helyes eredményt, mert az összes területbe be vannak számítva az állami felügyelet alatt álló erdők is, ha tehát ezek területét levonnók, akkor a jövedelem talán még-egyszer annyit tenne ki.

Lapszemle.

(*L. n. k.*) **Uj tuskó-ortógép.** Az „Oesterreichische Forstzeitung“ f. évi 10. számában Heyn Viktor erdész egy új ortógépet ismertet, melyet mi is érdekesnek tartunk a tisztelt szakközönségnek bemutatni.

A mellékelt ábrán látható új tuskó-ortógép, melyet Amerikában John Platten szerkesztett, egy merev vasállványból *A*) áll, mely egy megfelelő szög alatt meghajlitott vasrúd *B*) és *C*) láncz segélyével egy erős tuskóhoz, *C*¹)-hez van kötve. Az *A*) állványban egy függélyes tengely *D*) mozog, melyhez *E*) járgány *F*) tengelyfőn van megerősítve, az állvány alsó részén lévő vashorogba *G*) láncz van bekapcsolva, mely *H*) csigán át a *D*) tengelyre csavarodik. Egymához illeszthető

hosszu vasrudak és közönséges lánczok, — melyek a gépet az ortandó tuskókkal kötik össze, — egészítik ki a felszerelést.

A gép alkalmazását a mellékelt ábra elég világosan tünteti elő.

Ezen új ortógéppel egyszerre állítólag 6—8 kisebb, körül nem ástott tuskót lehet a földből kiemelni s csakis erősebb tuskókat szükséges előlegesen körülásni, a körülásásnak azonban csak az erősebb gyökerek felszabadítására kell szorítkoznia s még ez utóbbi esetben

is 3—4 tuskó ortható egyszerre. Heyen szerint 3 munkás és egy középerőjű ló segélyével naponként 110—130 tuskó ortható és az ortás költsége Amerikában ha-ként 2—3 dollárba (11—15 frtba) kerül. A gép súlya 400—500 kg, felszerelésének súlya pedig 400 kg; ára felszereléssel együtt 175 dollár (380 frt), felszerelés nélkül 100 dollár (216 frt).

(T.) **A földbirtok korlátlan fölosztása az erdőgazdaság szempontjából.** Ezen tárggyal foglalkozik az „Oesterreichische Forstzeitung” egyik cikkírója, s arról a következőleg nyilatkozik: Az osztrák tartományokban a törvény a földbirtok szabad feldarabolását megengedi, az erdőtörvény ellenben az erdőállomány megcsonkítását föltétlenül tiltja. Ez utóbbi rendelkezés a tulajdonjog oly korlátozását képezi ugyan, mely a mezőgazdaság más ágainak egyikénél sem fordul elő, mind a mellett annak szigorú végrehajtását fontos köz- és nemzetgazdasági szempontok követelik. A szabad telekfelosztás eszméjének védői a tisztán magánjogi álláspontra helyezkedvén, az erdők közfontosságát a korlátlan tulajdonjognak vélik alárendelhetni; elfelejtik azonban az erdők nagy nemzetgazdasági jelentőségét, melynélfogva azok sorsát teljesen a birtokos tetszésére bízni nem lehet, s melynek már évek óta — bár még nem kellő mértékben — történt méltánylása jutott érvényre akkor, midőn az erdők használatát korlátozni a törvényhozás is szükségesnek látta. A korlátlan birtokfelosztás elvének az erdőkre való alkalmazása a hatályban levő örökösödési jogból kifolyólag ugy a nagyobb, mint a kisebb erdőknél is — a mennyiben azok hitbizományi birtok tartozékát nem képezik — idővel kétségkívül a végletekig menő szétdarabolást vonná maga után, és a tapasztalás bizonyítja, hogy ily apró erdőrészek idővel egészen eltűnnek. Szembeötlő példát nyújt erre Csehország, hol az 1840-ben történt katasz-

teri felmérés óta az 1880-ban eszközölt földadószabályozásig az erdőállomány épen a fenebb említett kisebb erdők eltünése folytán, több mint tiz négyszög mértfölddel, vagyis (57.550) hectárral csökkent, noha ott — legalább a nagyobb birtokokat illetőleg — az okszerű és tartamos erdőgazdaságra, más tartományokkal, szemben kiválóbb súly fektetetik.

Ezen kisebb erdők eltünésének oka azok csekély jövedelmezőségében keresendő, melynek következtében sok ilyen, községi, kisbirtokossági erdő részint legelőkké alakult át, nagyjórészint pedig hatósági engedéllyel, vagy a nélkül a jövedelem fokozása céljából, szántóvá és rétté változtatott; miután ugyanis ezen erdők sajátstéri viszonyaiknál fogva csak évtizedekre, esetleg egy évszázadra terjedő idő múltán engedik meg a kihasználást s ezalatt az adó, erdőművelési és felügyeleti költségek szaporodván, a kellő járadékot s a tőke megfelelő kamatozását kérdésessé teszik. Ha pedig azon tény, hogy a kis erdő fentartása ki nem fizeti magát, igazolva van, úgy ezen a birtokos jövedelmét közvetlenül érintő érv ellen egyáltalán nehéz sikerrel küzdeni, minek következése az, hogy az országban egyik ily erdő a másik után lassanként megszűnik az lenni. Intézkedik ugyan a törvény az iránt, hogy oly erdőterületek helyett, melyek hatósági engedély alapján kiirtattak, az erdőállomány csonkítatlan fentartása céljából más azonos kiterjedésű egyéb mívelési ághoz tartozó területek beerdősíttessenek; de úgy ezen, mint sok más törvényes rendelkezés csak írott malaszt marad s csak ritka esetekben, netaláni birtokkikérkítések alkalmával jut érvényre, s így az erdőterület mindinkább csökken.

A korlátlan földbirtokelosztás föltétlen hívei továbbá azzal is érvelnek az erdőtörvény mondott határozata ellen, hogy ilyen felosztás nélkül az erdőbirtok tagosítása nem eszközölhető. Ez ellenvetés azonban tarthatatlan, mert a tagosítás nem egyéb, mint a birtokrészleteknek újabb birtoktestek alakítása céljából teljesített czélszerű szétválasztása és csoportosítása s nem járván multhatlanul az erdőállomány apasztásával, ily viszonyok között az erdőfelosztás az érdekelt birtokosok előnyére megengedhető s kivihető, s egyáltalán nem lehet igazolni azt, hogy ez esetben a szabály ezen egyetlen kivétel kedvéért elejtessék. Az erdők kis részletekre való feldarabolását mindenütt többé-kevésbbé kiterjedt erdőpusztítás követte, elrettentő példát képez erre a tengerparti Karszthegeység és Dél-Franciaország, hol egész országrészek fosztattak meg az erdőtől s váltak részben terméketlenné. Mily fáradságba s költségbe kerül most ezen területeknek az erdőművelés számára való visszahódítása, mely rengeteg fatömegkésrletek mentek évek során át nemzetgazdasági tekintetben veszendőbe s honnan nyerik itt a birtokosok a kívánt talajjáradékot?

Állítják ugyan, hogy kisebb területek kezelése belterjesebb s ebből folyólag jövedelmezőbb is. Mezőgazdasági területeknél ezen eset fenforoghat, de az erdőknél éppen megfordítva áll a dolog, mert ok-szerű gazdálkodást s megfelelő jövedelmet kétségkívül csak a nagyobb erdő enged meg, ennek kiterjedése tévén lehetségessé a bevételek és kiadások közötti kedvező arány helyreállítását; az erdőfelosztás s a belterjesebb gazdálkodás tehát ellentétes fogalmak maradnak. Ehez járul még azon körülmény, hogy az erdők teljesen korlátlan használata mellett a fatenyésztés gyakran háttérbe szorul, a felújítás sok esetben elmarad s nem egy hegycsúcs s meredek hegyoldal válik kopárrá. Ennek ugyan a törvény kellene hogy elejét vegye, a tapasztalás azonban — sajnos — azt mutatja, hogy a törvény eddig általában nem hajtatott kellően végre s hogy ennek folytán erdőpusztítások szórványosan még mindig előfordulnak. Az állami erdőfelügyelet eddig határozottan elégtelen volt, csak újabb időben alkalmazták Austriában az erdőfelügyelési személyzetet nagyobb számban, hogy az erdők fentartásáról s gondozásáról szóló törvényes rendelkezéseknek több tekintély s érvény szereztessék. Kíváncos, hogy ezen állami erdőfelügyelők a jelzett bajok orvoslásához szükséges intézkedések megtételéről mielőbb gondoskodjanak s egész tetterejöikkel s képességekkel hassanak arra, hogy a még meglevő erdők az állam s a nemzetgazdaság javára fentartassanak. Az erdőrendészeti hatóság működését pedig lényegesen megkönnyitené, s az erdőállomány apadását tetemesen feltartóztatná az, ha az erdők folytonos feldarabolása az erdőbirtok korlátlan oszthatóságának megszüntetésével megakadályoztatnék.

(Ty) **Édes gyümölcsű vörös berkenye.** Morvaország Spornhau és Peterswald község határában, oly zord éghajlat alatt, a hol gyümölcsfát tenyészteni már nem lehet, a „Wiener Illust. Gartenzeitung” szerint mintegy félszázad óta élvezhető gyümölcsű vörös berkenyét tenyésztene. Más gyümölcsfa tenyészteti határa ugyanis azon a vidéken 530 m tengerszín feletti magasságra tehető, holott a szóban levő élvezhető gyümölcsű vörös berkenye 700 m magasságnál is haszonnal tenyésztetik.

Az első édes gyümölcsű vörös berkenyét, melyet a nép „Süse Eberesche”-nek nevezett el, mintegy 80 év előtt, valószínűen véletlenségből, egy pásztor fedezte fel Spornhau község határában, egy földmivelő kísérletképen erről a fáról vett oltóaggal más berkenyefát oltott be, a mely oltvány azután még jobb gyümölcsöt termett s ennél még jobbat azok a fák, melyek a már beoltott fáról vett oltóanyaggal lettek nemesítve. Ily módon tehát a zord éghajlattal bíró vidékek is egy haszonnal tenyészthető gyümölcsfára tettek szert, s a nemesítési kísérleteket észak Morvaországban már több vidéken szép siker jutalmazta.

A nemesített és vadon növény vörös berkenye (*Sorbus Aucuparia* L.) között csakis az a különbség, hogy a míg a vadon növénynek gyümölcse fanyar, kesernyés, a nemesítetté kellemes, édes savanykás ízű, a mely nemcsak friss állapotban, hanem befőzve is élvezhető.

Az édes gyümölcsű berkenye tehát pomológiai szempontból válfajt képez, de vajjon szaporítható-e magból is, s a magból nevelt egyedek nem degenerálódnak-e? arról most még mit sem lehet mondani, mivel ebben az irányban kísérletek még nem tétettek.

(L. A.) A mohtakaró befolyásáról a talajnedvességre a következőket írja Oltmann a „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“ májusi füzetében. Az erdők és a lápok mohtenyészete akképen hat, mintha szivacsot helyeznénk a talajra.

Ha ezen szivacs hatását az erdei talajra vizsgáljuk, láthatjuk, hogy az a talajnedvesség elpárolgását annál inkább akadályozza, mennél jobban van maga vízzel telítve, de hogy akkor sem mondja fel a szolgálatot teljesen, ha légszáraz. Másrésztől azonban a légköri csapadékok csak akkor engedi át a talajnak, ha az bizonyos mértéket meghalad, mely körülmény Ebermayer és Riegler szerint a talajra káros. E mellett azonban elfelejtették, hogy kis esők is — habár csak közvetve — a talaj hasznára vannak, mert a mohba beivódott vízmennyiségnek megfelelő, habár nem is egészen annyi víz tartatik meg a talaj számára. Erős eső alkalmával a légszáraz mohtakaró az eső egy részét azonnal a talajnak engedi át, s csak később s lassan veszi fel a vizet maga is, ennekfolytán a víz lassanként keresztül szivároghat a talajra. Hanem még az esetben, ha a moh, vagy gyepterület már teljesen telítve van vízzel, megmarad szűrési ellentállása, és az egész gyepterület vagy mohtakaró, kivált a hegylejtőkön, a lefolyó víznek tetemes akadályt okoz, minélfogva az ily hegylejtőalak a kopárokkal szemben hasonlíthatlan előnnyel bírnak.

A sphagnum moh-fajok hatása valamivel eltérőleg nyilvánul. Ezek ellenkezőleg a többi mohokkal csak ott tenyésznek, hol a talaj vízzel mindég telítve van, tehát számukra mindég elegendő víz van készletben, s ebből a tűzermohok segítségével, mint a szivacsnál is tapasztalhatjuk, több párolog el, mint egy hasonló területű vízfelületnél. A tűzermohok e szerint bizonyos értelemben a lápok kiszáradását segítik elő. A mint azonban az elpárolgás annyira előrehaladt, hogy a talaj a mohoknak többé vizet nem adhat, akkor ismét a talajtakaró védi a kiszáradás ellen a talajt, úgy mint azt a mohoknál, illetve az erdei talajnál láttuk. Különben a többiben hasonló magatartást tanusítanak a sphagnum fajok mint az erdei mohok, azzal az egy különbséggel, hogy a reggeli harmatot is fölvehetik, míg ez az erdei mohoknál ki van zárva. A fentebbiek alapján az erdei mohokat az erdei talaj, a tűzermohokat pedig a lápok elpárolgása szabályozóinak tekinthetjük.

(*Ki. F.*) **A dél-tiroli szelid gesztenyefáról** a „W. L. Z.“ ez évi 14-ik számában Göthe H. érdekes cikket közöl. E cikkből, mint-hogy több olyan adatot tartalmaz, melyek az „Erdészeti Lapok“ hasábjain ezen nemes lombfára vonatkozólag közölt adatokat kiegészíteni vannak hivatva, idézzük a következőket. Czikkiró a Meran környékén diszljó gesztenyésekről egész elragadtatással emlékezik meg. A gesztenye azon vidéken 500—600 *m* tengerszin feletti magasságban, többnyire nyugati lejtőkön s porphyr talajon a legszebben diszlik. Vannak ott egyes óriás gesztenye fák is, ezek közül a legerősebbet czikkiró megmértvén, azt találta, hogy kerülete 9'15 *m*. E fa, bár rokonáján meglátszik, hogy sok vihart élt át, mert egyes ágai le vannak töredezve, még mindég életerős növekvéssel bír, s hatalmas inponáló alakjával könnyen megfoghatóvá teszi, hogy a pogány középkorban a faóriások oly nagy tiszteletben részesültek.

A gesztenye Dél-Tirolban is hű kísézője a szőlőnek, s mint gyümölcsfa mindenütt sikerrel tenyésztethető, a hol a szőlő diszlik, bár egyedül fája miatt tenyésztve, sokkal nagyobb lehet az elterjedése, mivel a hideg iránt nem oly érzékeny, mint általán hiszik. Így czikkiró Drezda mellett Obergorbiczban, az Elbe völgye felett, több száz láb magasságban igen nagy gesztenyefákat talált, melyeknek azonban gyümölcse, egy évben sem fejlődött ki tökéletesen, s mint hasznavehetetlen hullott le; továbbá Hamburg mellett Booth F. és fiainak kiterjedt faiskolájában Flottbeckben a közönséges szelid gesztenyén kívül számos más válfaj minden különös ápolás nélkül szép sikerrel tenyésztetik. Ezenkívül hatalmas gesztenyefák fordulnak elő Heidelberg, Baden-Baden, Bühl és a mainai Frankfurt mellett, nemkülönben figyelemre méltó gesztenye erdő terül el a schweizi vierwalstadti tónál, Wäggis mellett, a Rigi hegy délre hajló szakadékaiban. E fának szépségét termete, gömbölyű koronája nagyban emeli, valamint későn viritó virágainak kellemes illata, továbbá szép fénylő lombozata nem mindennapi benyomást gyakorol a szemlélőre.

A szelid gesztenyefa előjövételét részint a klíma, részint a talajviszonyok és a fekvés befolyásolják, mely utóbbiak azonban kisebb fontosságúak. Legjobban diszlik a déli, keleti és nyugati hegylejtőkön, főleg ha ezek nem nedvesek és eléggé naposak, talaj tekintetében leginkább megfelel igényeinek a granit, porphyr, gneisz és csillámpala elmálásából származott talaj, míg a mésztalajon csak ritkán, vagy éppen nem fordul elő, legkevésbé szereti az oly talajt, mely nedves, vagy a mely vizektől áthatlan altalajjal bír.

Az északi szelektől védett helyek különösen a magtermésre gyakorolnak kedvező befolyást, úgy hogy ily kedvező fekvés mellett, egy fa évenként 50—100 *kg* gyümölcsöt teremhet.

A szelid gesztenyefa a káros rovaroktól és a gombabetegségektől majdnem teljesen ment, a jégeső is csak kevéssé árthat neki,

és gyümölcsfáink téli ellensége, a nyúl, sem rágja meg, azonban mint minden gyümölcsnek, úgy a gesztenyének is meg van a maga ellensége, s ez a gesztenye iloncza (Kastanienwickler, Tortrix) a melynek álczája a gyümölcsbe beleeszi magát s azt elpusztítja. Ezenkívül az egerek is igen sok kárt okoznak benne.

A gesztenyeállabok eddig ugyszólván minden gondozást, ápolást nélkülöztek, egészen magukra hagyattak. A birtokos beérte azzal, ha a lassanként érő és lehulló gesztenyét felszedhette, vagy barbár módon a jövő évi termést magában rejtő ágascskákkal együtt póznákkal leverte. A mivélés nyomára csak elvétve lehet akadni, mely egyes kiválóbb fajoknak oltás vagy szemzés általi meghonosítására szorítkozott.

Merán vidékén a gesztenye érése összesik a szőlő érésével, s tart október elejétől az első fagyokig. Midőn a gesztenye érni kezd, a tüskés burok felreped, s a lehullás alkalmával az érett gesztenye a burokból kiesik, míg a kevésbé érették még benmaradnak és utólagosan érnek meg.

A míg a szelid gesztenyefa, mint már fennebb is említve volt, csak kevésbé van károsításnak kitéve, addig gyümölcsének eltartása csak a következő tavaszig is nehezen s csak gondos telelés mellett sikerül. Legjobban tartható el a gesztenye a gyümölcsburokban, ha a nedvesség és fagytól megóvatik, miért is Merán vidékén a leszedés alkalmával a lehulló lombbal együtt halmokba rakják, 4—5° hidegnél pedig e halmokat lombbal takarják be. A szükséghez képest ezekből azután kiszedik a gesztenyét és burkából fakalapácsok segítségével kikopogtatják. Száraz, fagymentes és szellős csűrőkben szintén eltartható a gesztenye hosszabb ideig, ha nem rakatik vastag rétegekbe s naponként átlapátoltatik.

Merán vidékén kétféle gesztenyét különböztetnek meg, a barna színűt, mely állítólag közönséges magról kelt gesztenyefákon terem és a sárga színű vagy nemes gesztenyét, a mely meráni maróni név alatt is ismeretes, ez utóbbi sokkal izletesebb és az olaszthoni maróni gesztenyével tökéletesen kiállja a versenyt, s zsákokban és hordókban messze vidékekre elszállíttatik.

A gesztenye valamennyi gyümölcsünk között a legnagyobb tápláló erővel bír, s azoktól különösen nagy fehérnye és szénhydrát tartalma által különbözik, s ép ezért igen sok vidéken, mint Olasz- és déli Franciaországban, a lakosok fő tápszerét képezi, különösen az év utolsó negyedében. Lisztjéből igen izletes kenyeret készítenek, azonfelül több főzelék és tésztaemű étel készítésénél is felhasználják. A gesztenye száraz állapotban igen sokáig eltartható; az ily száraz gesztenyét felhasználás előtt összezúzzák.

(H.) **A cseh erdészek a német favámokról.** A cseh erdőgazdákat úgy látszik a legnagyobb félelembe ejtette Németországnak az a

tőrekvése, melylyel az idegen faanyagok bevitelét a német erdőbirtok és faipar védelme céljából megakadályozni törekszik. A „Vereinschrift für Forst-, Jagd- und Naturkunde“ legújabb füzeté például három cikkben is foglalkozik a vámkérdéssel, s ezen nem is lehet csodálkozni, mert kétségtelen, hogy a káros következmények, melyek a német favámokból monarchiánk fatermelésére és kereskedelmére származhatnak, legelső sorban és legérzékenyebben Csehországot fogják sújtani. Nincs egyetlen ország is, mely a német fapiacszokkal oly élénk összeköttetésben állott volna és állana mint Csehország. Majdnem minden nagyobb erdőbirtokos közvetlen vagy legalább közvetett üzleti összeköttetésben áll a német fapiacszokkal s az ország legtávolabb eső uradalmi is ép úgy megérzik az Elbe parti fapiacszok árhullámzásait, mint például a szász határ közvetlen közelében fekvő tetscheni uradalom. Így a cseh erdők termékeinek ára és az erdőgazdaság jövedelmezősége ezidőszert egészen a németországi faüzleti viszonyoktól van függővé téve; könnyen megérthető tehát, ha az új vámoknak rendkívül nagy horderőt tulajdonítanak, sőt valóságos krizistől tartanak.

Tulajdonképen nem maga a vám az a mi károsan hathat a cseh fakereskedelemre. Vám 1879 óta eddig is volt, de ez a legkevésbé sem ártott a kivitelnek s nem ártana ezután sem, habár a tételek magasra emeltetnének is, ha az emelés az egyes választékoknál az 1879. évi finánczvamok arányában történnék. Míg a gömbölyű fa- és fűrészáru vámtételei között az arány az, a mi a kétféle választék értéke között létezik, addig a forgalomra nézve nagy befolyással nem lehet e rendszabály, mert a faárak a német piacok keresletéhez képest alakulnak, s a vámokat az fizeti meg, a kinek szüksége van az áru: a fogyasztó. Az új emeléssel azonban a német favámok finánczvámokból védvámokká alakulnak át az által, hogy a gömbölyű anyag és a fűrészáru aránytalanul terheltetik meg.

Németország az új vámokkal faiparát szándékozik gyámolítani. Miként már megelőzőleg kizárta a magas vámtételekkel a gyalult anyag bevitelét, úgy most lehetetlenné tesz minden fűrészelt-anyag-importot, hogy saját faiparát erősítse s a nyers anyag feldolgozásának hasznát a belföldi ipar számára biztosítsa. A gömbölyű anyagra kivetett mérsékelt vámokból ellenben fináncziális hasznót huz, a nélkül, hogy a bevitelt, melyre okvetetlenül szüksége van, megakadályozná. S épen ez az, a mi a szomszéd országok- s különösen Csehországra nézve vészthozó. Ez utóbbi fűrészelt anyagot nem fog többé bevihetni Németországba, s ennek következtében mindazon fűrésztelepei, melyek a németországi export számára dolgoztak, egymásután megszűnnek, vagy a mennyiben a német határhoz közel esnek, átköltöznek Németországba. S ez a cseh közigazdaságra nézve talán még rosszabb, mert a munkabeszüntetésen kívül tőkét is visz ki az országból. De szenvedni fognak azon fűrésztelepei is, melyek eddig a belföld számára

dolgoztak, mert nagyon valószínű, hogy a galicziai és magyarországi fűrészanyag, mely eddig Németországba ment, ezentúl Csehországban keres piacot s erős konkurencziát csinál a belföldi faiparnak.

A gömbölyű fakivitel természetesen növekedni fog, de ez távolról sem állíthatja helyre a cseh erdőbirtokosok azon veszteségét, melyet a félgyártmányok termelésénél szenvednek. Mert ha a gömbölyű fa árak a német piacokon emelkednének is az eddigiekhez képest, a különbség nem lehet oly nagy, hogy kárpótlást nyújtson az aránylag magas szállítási díjakért és a vámokért. Ha emelkedni kezdenek a faárak, kétségtelen, hogy a németországi termelés is nagyobbodni fog, mert különösen a magán birtokosok nem bizva a mesterségesen előidézett kedvező helyzet állandóságában a rendes hozamok túllépésével is sietni fognak a jó alkalom felhasználásában: egyszerre nagyobb tömegeket vetnek a piacra s ez által megakasztják az árak további emelkedését. És növekedni fog azután a német fapiaczkok kínálata egy más körülmény miatt is, mely szintén a vámok kifolyása lesz. Ha a német piacokra utalt országok fűrészáru bevitele e helyre megszűnik, okvetetlenül másutt fognak, ha kell áldozattal is piacot szerezni, s például a svédországi fa, főleg Hollandiában és Franciaországban, hová Németország eddig igen jelentékeny mennyiséget exportált, oly versenyt támaszthat a német fának, mely ennek kivitelét teljesen megszüntetheti. A német fa tehát, mely eddig részben kiviteli cikket is képezett, egészen a belföldi fogyasztásra marad fenn, annál inkább, mert az új vámok mellett könnyen kiállhatja a külföldi versenyt.

Ezek a körülmények felette szomorú színben tüntetik fel a cseh termelők helyzetét, s arra indítják őket, hogy a német vámokkal szemben eszközökről gondoskodjanak, melyek által, a mennyire lehet, ellensúlyozzák a bajt.

Főreménységüket természetesen a kormányba helyezik, melytől különösen két irányban várnak segítséget.

Mindenekelőtt azt kívánják, hogy retorsióképen Austria-Magyarország is vessen vámot a Németországból beérkező fára még pedig olyan arányban, mint Németország. Főleg azonban követelik a kormánytól, hogy az állami vasutak tarifáival lehetővé tegye a cseh erdőterményeknek az arlbergi uton át Franciaországba vitelét. Ha ez — mint mondják — sikerül, lassanként attól a veszélyes nyomástól is felszabadul Csehország, melylyel a faárak tekintetében őt a német vámok fenyegetik.